

Järvamaa

KINNITATUD: Järvamaa
Omavalitsuste Liidu
20.02.2015 üldkoosoleku
otsusega nr 6

JÄRVAMAA KULTUURIKORRALDUSE ARENGUKAVA 2015-2020

2015

Sisukord

Sissejuhatus	3
Visioon 2020	4
Strateegilised eesmärgid	4
Oodatavad tulemused 2020	4
Põhimõtted ja väärtused	5
Sisemiste valdkondade hetkeseisu analüüs ja eesmärgid	
Kultuurikorraldus	6
Muuseumid	10
Raamatukogud	13
Huvikoolid	17
Rahvakultuur ja pärandkultuuri hoidmine	22
Arengukava elluviimine ja uuendamine	26
Lisa 1 Mõisted	27

Sissejuhatus

Arengukava koostamine

Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele peab Eesti riik tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus sätestab omavalitsusüksuse ülesandena on korraldada antud vallas või linnas muu hulgas huvikoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Nimetatud asutuste osas võidakse seadusega ette näha teatud kulude katmist kas riigieelarvest või muudest allikatest.

Kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seaduse kohaselt on omavalitsuste maakondliku liidu eesmärgiks maakonna kultuuritraditsioonide säilitamine ja edendamine, samuti maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine.

Avalik huvi ja ootused kultuurivaldkonnaga seotud tegevustele on suuremad kui olemasolevad ressursid võimaldavad. Seetõttu on oluline, et valdkonna koostöö ja korraldussüsteemid, eesmärgid ja tegevused oleksid selged ja efektiivsed, et planeerida vahendid eesmärkide saavutamiseks, vältides dubleerimist ning tagades piiratud ressursside mõistlik kasutamine.

Kultuurivaldkonna käsitlemise maakonna tasandil muudab keeruliseks valdkonna paljutahulisus ja valdkonda kuuluvate organisatsioonide mitmekesisus. Valdkonnas paiknevate asutuste alluvus, struktuur, töö iseloom ja eesmärgid on mõnevõrra erinevad, siiski ühendab kõiki missioon vahendada kultuuri publikule.

Järvamaa kultuurikorralduse arengukava uuendamine ja täiendamine valmis Järvamaa Omavalitsuste Liidu kultuuri- ja spordi komisjoni ning Järvamaa kultuuri nõukojaga koostöös. Arengukava tuleb käsitleda kui kultuurivaldkonna erinevate osapoolte ja huvigruppide kokkulepet.

Järvamaa kultuurikorralduse arengukava on alusdokument, mida on võimalik ja vajalik pidevalt täiendada.

Arengukava täiendamist ja uuendamist konsulteeris SA Järvamaa Arenduskeskus.

Visioon 2020

Järvamaa suurim väärtus on siin elavad ja tegutsevad inimesed, nende eluviiside ning traditsioonide hoidmine ja arendamine.

Strateegilised eesmärgid

- **Kaasaja vajadustele** vastavad kultuuri harrastamise võimalused rahvamajades, kus on säilinud tingimused ja ligipääs. **Arenenud on professionaalse kultuuri tarbimise ja vahendamise võimalused.**
- Järvamaa on **atraktiivsete ja tuntud teemamuuseumide** maakond, kus nii teemamuuseumide kui maakonna-, linn-, valla-, küla- ja talumuuseumide vahel käib tihe koostöö nii turismiturunduse, näitusetevuse kui kogumistegevuse vallas.
- **Säilinud on laulu- ja tantsupidude traditsioon ning maakondlikud žanripäevad** (kooride, rahvatantsu, näitemängu, rahvapilli, puhkpilli, käsitöö, muuseumide ning raamatukogude päevad).
- Järvamaa kultuuriprotsesside **juhtimine on süsteemne**, tuginedes Eesti riiklikule kultuuripoliitikale ja omavalitsuste arengukavadele.
- **Kesk-Eesti kultuuriprogramm** on loodud ja ellu rakendatud.
- **Rahvaraamatukogude võrk on** optimaalne ning raamatukogud on remonditud, avarad ja valguserikkad kaasaegsed asutused, mis pakuvad kasutajale mitmekülgeid teenuseid.
- **Maakonna huvikoolid töötavad kaasaja vajadustele** vastavates tingimustes. Soovijatel on võimalik oma huvialaga tegeleda kodukoha lähedal ja oma võimetele, soovidele ja võimalustele vastava õppekava alusel.

Oodatavad tulemused 2020

- Valdkonnas töötavad kõrgelt kvalifitseeritud ja motiveeritud töötajad.
- Iidsed rahvakultuuri traditsioonid - Järvamaa väärikus ja omapära on säilinud.
- Materiaal-tehniline baas on kaasajastatud sh. rahvamaja, raamatukogu, huvikool, muuseum.
- Maakonna haridusasutustes õpetatakse süsteemselt kohapärimust ja kodulugu. Koostöös rahvamajade, muuseumide ja raamatukogudega on toimunud vastavad täiendkoolitused.
- Iga-aastaselt on välja antud kultuuritöötajaid tunnustavaid preemiaid.
- Teatri- ja kontserdimaja Paides ja kultuurikeskus Türil on pakkunud kõrgetasemelisi kultuuriüritusi (kontserdid, festivalid, teatrietendused) kogu Eesti publikule ja kaasaegseid võimalusi harrastajale.
- Loodud on Kesk-Eesti kultuuriprogramm.
- Maakonnas on toimiv ja kaasajastatud kinovõrgustik.
- Toimunud on iga-aastane maakondlik laulu- ja tantsupidu ning rahvakultuuri žanripäevad.

Põhimõtted ja väärtused

- Aktiivsus ja süsteemsus;
- noorte kaasatus;
- traditsioonide väärtustamine;
- loomingulisus ja uuendusmeelsus;
- erinevate piirkondade eripärast lähtumine.

Põhimõtete rakendamine:

- Maakonna igas piirkonnas toimib aktiivne, laiapõhjaline ja süsteemne kultuuritegevus.
- Noored on kaasatud valdkondlikesse tegevustesse.
- Kultuuripärand ja traditsioonid on säilinud ning arendatud.
- Ettevõtmised on loomingulised ja uuenduslikud.
- Paikkonna eripära ja sündmused oskuslikult turundatud.

Kultuuri arengukava valdkondade hetkeseisu analüüs, eesmärgid ja tegevused

Maakonna kultuurivaldkond on arengukavas analüüsitud ja eesmärgistatud järgmiste peatükkide kaupa: kultuurikorraldus, muuseumid, raamatukogud, huviharidus, rahvakultuur ja kultuuripärandi hoidmine.

Kultuurikorraldus

Hetkeseis

Kultuuri juhtimine maakondlikul tasemel vajab täiustamist. Täpsustamist nõuavad maakondlike organisatsioonide ülesanded. Riigil puudub rahvakultuuri puudutav seadusandlus (Rahvamajade seadus, rahvakultuuri seadus), mis reguleeriks riigi, maakonna ja kohaliku omavalitsuse vahelisi suhteid. Maakondlikul tasandil toimib hästi kultuurivaldkonna koostööd reguleeriv, kultuuritöötajaid, seltse, seltsinguid, kultuurikollektiive ühendav, kogemuste vahetamist ning oma huvisid kaitsev ühendus *Kultuuri nõukoda*.

Nõukojal on käsitöö-, tantsu- ja liikumise-, vokaalmuusika-, rahva- ja puhkpilli-, muuseumide ja raamatukogude sektsioonid.

Positiivne on Kultuurikapitali maakondliku ekspertgrupi toetus kohalikule kultuuritegevusele.

Tööjaotus maakonna tasandil

Siseministerium	Kultuuriministerium	
Järva Maavalitsus (MV)	Rahvakultuuri Koolituskeskus	Järvamaa Omavalitsuste Liit (JOL)
Haridus- ja sotsiaalosakonna peaspetsialist (0,5 kohta)	Rahvakultuuri-spetsialist – (1 koht)	JOLi Kultuuri- ja spordikomisjon
Riikliku ja regionaalse kultuuripoliitika kujundamisel osalemine ja elluviimine maakonnas. <ul style="list-style-type: none">Maakondlike arengustrateegiate ja teiste regiooni arengueeldusi loovate kultuurivaldkonna kavade väljatöötamisel, täiustamisel ja elluviimiseosalemine.Maakonna haridus- ja kultuuri-situatsiooni ning -korralduse analüüs, arenguprotsessidele	<ul style="list-style-type: none">Rahvakultuuri administraator, rahvakultuuri sektsioonide tegevuse koordinaatorEesti laulu- ja tantsupeo (LTP) ning folkloorifestivali Baltica kuraatorMaakonna rahvakultuuri ürituste koordineerijaKoori- ja tantsujuhtide ning käsitöö mentorprogrammi	<ul style="list-style-type: none">Vastutab kultuurivaldkonna korraldamise eest.Osaleb maakonna laulu- ja tantsupeo komisjoni töös.Osaleb Järvamaa kultuuri nõukoja töös.Vaatab läbi kultuuripreemiate taotlused ja valib välja preemiasaajad ning

<p>hinnangu andmine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordineerib maakonna kultuuritegevust ja üleriigilisi kultuuriprogramme, -projekte ning üritusi. On programmi „Teater maale“ maakonna koordinaator • Korraldab kultuuri- ja haridusvaldkonna koostööd maakonnas. • Nõustab maavanemat, kohalikke oma-valitsusi, kultuuri- ja haridusasutusi ja teisi institutsioone oma valdkonna küsimustes. <p>Maakondliku kultuuri- ja haridusteabe kogumise korraldamine, analüüsimine, vahendamine ja levitamine.</p> <p>Maavalitsuse juurde nõuandva organina moodustatud laulu- ja tantsupeo komisjoni asjaajamise korraldamine</p>	<p>koordinaator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Üleriigilise rahvakultuuri andmebaasi maakondlik haldur (maakonna andmebaas) • Rahvakultuuri protsessi analüüsija maakonnas 	<p>esitab JOLi juhatusele kinnitamiseks.</p>
<p>JOLi alaline töögrupp Järvamaa kultuuri nõukoda (mandaadiga esindajad kõigist kohalikest omavalitsustest (KOV), lisaks MV kultuuriametnik, rahvakultuurispetsialist, JOLi kultuuri- ja spordikomisjoni esimees ning JOLi tegevdirektor)</p> <p>- maakondliku kultuuripoliitika väljatöötaja</p>		
<p>Sektsioonid</p>		

Rahastamine

Järva Maavalitsus	Rahvakultuurikeskus	JOL	Kultuurkapitali Järvamaa ekspertgrupp	Programmid (Leader, kohalik omaalgatus, KÜSK jne.)
Maakondlikud arendusrahad	Maakondlik riiklik toetus	Ühistegevuse vahendid liikmemaksudest	Vahendid vastavalt taotlustele; Aastapreemiade väljaandmine. Preemia Kultuuripärl väljaandmine.	Vahendid vastavalt taotlustele

SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none">• Toimiv kultuuri nõukoda• Maakondlike kultuurisündmuste korraldamine• Järvamaa laulu- ja tantsupidu• On säilinud kultuuritraditsioonid• Andekate inimeste olemasolu• Korrastatud ja toimiv raamatukogude võrgustik• Kultuuriga tegelevate institutsioonide mitmekesisus (raamatukogud, muuseumid, külamajad, rahvamajad, kirikud, noortekeskused jne.)• Toimivad muusikakoolid• Tegusate muuseumide olemasolu.• Koolide huvitegevus tasemel ja ilma maksuta• Motivatsioonisüsteemi olemasolu (kultuuripreemiad)• Kirikud ja mõisad on avatud kultuurile• Muuseumide, rahvamajade, raamatukogude võrgustik	<ul style="list-style-type: none">• Ringijuhtide vähesus ja väikene töötasu• Väikeste KOVide vähene haldussuutlikkus (kui pole oma allasutus, siis ei pea toetama, vaba aeg on igäühe enda lõbu!)• Ebapiisav kultuuristatistika• JOLil puudub kultuurispetsialist

Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none">• Riiklike toetusprogrammide loomine maapiirkondadesse• Kultuuritöötajate koolitus, täiendõppe ja kaugõppe võimaluste laiendamine• KOV üleste kollektiivide tekkimine• Kultuuriasutuste muutmine kogukonnakeskusteks (multifunktsionaalsus)• Infoportaali võimaluste suurem kasutamine www.jarva.ee• Luua uued ühised traditsioonid ja atraktiivsed kultuurisündmused• Kultuuriasutuste tsentraliseerimine (ühendatakse spordisaalid + kultuurisaalid)	<ul style="list-style-type: none">• Kui JOL ei tee maakondlikke vapiüritusi, siis ei korralda neid mitte keegi• Elanike madalad sissetulekud

Strateegiline eesmärk

Järvamaa kultuuriprotsesside **juhtimine on süsteemne**, tuginedes Eesti riiklikule kultuuripoliitikale ja omavalitsuste arengukavadele.

Kesk-Eesti kultuuriprogramm on loodud ja ellu rakendatud.

Tegevused kultuurikorralduse valdkonnas:

- Kultuuritöötajate koolitussüsteemi kaasajastamine (koolitused, täiendõpe, kaugõpe, kutsestandard).
- Kultuuritöötajatele motivatsioonisüsteemi tagamine.
- Kultuuristatistika koondamine, ühtlustamine ja kasutajasõbralikkus vastavalt vajadusele ja nõudlusele.
- Elektroonilise kultuurikalendri koostamine ja avaldamine www.jarva.ee
- Maakonna traditsiooniliste identiteedisündmuste läbi viimine kõrgel tasemel ja uute ettevõtmiste toetamine:
 - a. Järvamaa laulu- ja tantsupeo iga-aastane korraldamine
 - b. Rahvakultuuri žanripäevade toimumine
 - c. Maakondliku laste lauluvõistluse „Laulukaar“ toimumine
 - d. Järvamaa maineürituste jätkuv toetamine ja arendamine (nn. Arvamusfestival Paides, Kevadpealinn Türi, Aegade tuuled Paides, Avatud talude päev, Järvamaa päev Tallinnas, Piimapäev Imaveres, Vargamäe teatrietendused, Järva Jõulufolk, Maamees muigab Väätsal jne.)
- Kultuurikonverentsi regulaarne korraldamine.
- Järvamaa Kultuuri nõukoja aktiivne toimimine ja tegutsemine.
- Kesk-Eesti identiteedi- ja kultuuriprogrammi loomine ja rakendamine.
- Maakondliku kultuurikorralduse organiseerimine laiapõhjalise koostöövõrgustiku abil.
- Kultuuritöötajate tunnustamine koostöös teiste eluvaldkondadega.
- Järvamaa kultuuriasutuste infrastruktuuri (hooned, ruumid jt) kaasaegsele tasemele viimine.
- Mõisate ja kirikute tegevuse tähtsustamine.

Muuseumid

Hetkeseis

Järvamaal asub hetkel 15 muuseumi, millest 12 tegelevad klientidele teenuse pakkumisega. Järvamaa muuseumide eripäraks on üle maakonnapiiride tuntud nn. teemamuuseumide rohkus: riigiosalusega SA A.H.Tammsaare muuseum Vargamäel, Põllumajandusministeeriumi haldusalasse kuuluv Eesti Piimandusmuuseum, Ringhäälinguliidu liikmete ja Türi linna poolt asutatud MTÜ Eesti Ringhäälingumuuseum, MTÜ Järva-Jaani Tuletõrjemuuseum koos Vanatehnika Varjupaigaga. Vanatehnikaklubi Retrom Tuletõrjemuuseum hetkel aktiivselt ei tegutse kuna hoiu ja esitlustingimused on olematud. Lisaks eeltoodutele on teemamuuseumidena tuntust kogumas ka Järva-Jaani Kinomuuseum, Ründo Mültsi erakogu Päinurmes, Jürimardi talumuuseum, MTÜ Sargvere Maakultuuri Edendamise Seltsi Sargvere mõisamuuseum ja Järvamaa Kutsehariduskeskuse Säreveere muuseum. Omavalitsuste poolt asutatud muuseume, mis käsitlevad teatud piirkondi laiemalt ja tervikuna, maakonnas palju ei ole: Järva-Jaani Muuseum Orina mõisas, Aravete Külamuuseum Kurisoo mõisas, Koeru Valla muuseum ja Türi Muuseum. Tänu Türi Vallavalitsuse olulisele toetusele on viimase tegevus kõige põhjalikum ja järjepidevam, mis on ka olulisim iga muuseumi tegevuses. Selles osas on märkimisväärne pea 108 aastase ajalooga Järvamaa Muuseumi süsteemne ja põhjalik tegevus maakonna keskse mäluasutusena. 2. juulil 2013. a. liideti SA Ajakeskus Wittenstein ja Järvamaa Muuseum. Kultuuriministeeriumi haldusesse jäänud ja sihtasutusele kasutada antud Järvamaa Muuseumi kogudesse kuulub pea 78 tuhat museaali. Teadmisi hoitavatest esemetest saavad ammutada uurimistööde tegijad, kodu-uurijad, külastajad. Läbi mitmesuguste muuseumitundide, -programmide ja ekskursioonide soovitakse parimal moel anda edasi talletatud teadmisi eestlaste kultuuripärandist ning ühest muinasmaakonnast - Järvamaa.

Enamus teemamuuseumide on üle riigi tuntud kaubamärgid, teadmispõhised tegevused toimivad ja on külastajaterohked. Muuseumide probleemid on maakonna tasandil siiski vähe teadvustatud. Enamikul muuseumitel on olemas tegutsemiseks vajalik minimaalne materiaalne baas. Olulise arenguhüppe takistuseks on just materiaalsete võimaluste vähesus – ruumikitsikus, „eilsesse päeva” kuuluvad ekspositsioonid, tööjõu- ja finantsressursi puudus. Muuseumid on mehitatud asjatundliku ning arengust huvitatud inimestega.

Ühisturundus toimib küllalt passiivsel tasemel – pisut läbi trükiste ja messiesitluste. Omavaheline koostöö on olemas, kuid võiks olla tunduvalt tõhusam.

Suur kitsaskoht on tänapäevastele tingimustele vastavate fondihoidlate puudumine. Enamikul muuseumidel peaaegu puuduvad elementaarsed võimalused museaalide hoidmiseks. Kehvad hoidlad on põhjus, mis tingib museaalide ennistusvajaduse, milleks paraku rahalisi vahendeid ei jätku. Muuseumide põhiülesanne on konserveerimine, säilitamine ja koopiade tegemine – kui sellega täna ei tegeleta, siis ei ole tulevikus võimalik uusi ekspositsioone luua.

Kohalikul kultuuripildil annavad muuseumid olulise panuse nii oma laiapõhjalise infopagasiga, kui ka realselt kultuurisündmuste korraldajatena ja toimumispaikadena.

SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none">• Palju aktiivselt tegutsevaid muuseume• Erilisus – 5 teemamuuseumi• Oluline roll kohalikus kultuurielus• Väärtuslike muuseumikogude olemasolu• Tegusad ja asjatundlikud inimesed/töötajad• Teadmistepõhiste ürituste korraldamine• Tahe liikuda atraktiivsuse suunas• Muuseumid kui kaubamärgid – väljaspool maakonda tuntud muuseumide olemasolu• Suurepärase asukoht• Aktiivne näitusetegevus	<ul style="list-style-type: none">• Muuseumitel puuduvad kaasaegsed/tänapäevased hoiu- ja säilitustingimused• Puuduvad rahalised vahendid turundusalaseks ühistegevuseks, avalikkuse teavitamiseks seoses kogumistegevusega, kogumistegevuseks ja teadustegevuseks• Enamus muuseume on vaid ühe inimese õlul

Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolevate muuseumide atraktiivsuse tõstmine• Pedagoogiliste ja muude tegevuste arendamine• Atraktiivsete ekspositsioonide loomine• Kogumisalane koostöö• Turundusalane koostöö• Turismialane koostöö• „Käed külge” eksponaatide pidev tootearendus• Rändnäituste, vahetusnäituste koostamine ja korraldamine• Giidide koolituste jätkamine• Iga muuseum peab rohkem rõhutama oma erilisust ja seda tuleb ära kasutada oma turunduskampaaniates ja sihtturgudeni jõudmisel	<ul style="list-style-type: none">• Maakonna muuseumi kui muuseumide vahelise koostöö hoidja rolli hääbumine• Üldine ajaloo huvi vähenemine• Eestis on üle 300 ühiku muuseume• Ühiskonna vähene toetus kultuuri- ja ajaloo pärandi säilitamisele• Liigne sõltuvus päevapoliitilistest oludest• Meie konkurentsivõime võrreldes teiste piirkondade mäluasutustega väheneb (nt keskmuseumid jt)• Elanike vähene teadlikkus kultuuripärandi säilitamise osas, asjad visatakse ära• Muuseumide valdkonda ei peeta oluliseks, sest nende maine on madal• Muuseumimaastiku mitmekesistamine

Strateegiline eesmärk

Järvamaa on **atraktiivsete ja tuntud teemamuuseumide** maakond, kus nii teemamuuseumide kui maakonna-, linn-, valla-, küla- ja talumuuseumide vahel käib tihe koostöö nii turismiturunduse, näitusetegevuse kui kogumistegevuse vallas.

Tegevused muuseumide valdkonnas:

- Muuseumide ühtne turundamine.
- Muuseumide ja erinevate partnerite koostöö arendamine.
- Maakonna väikemuuseumide koostöövõrgustiku loomine/ellu kutsumine.

Raamatukogud

Hetkeseis

Järvamaal on 20 rahvaraamatukogu - Järvamaa Keskraamatukogu, Türi Raamatukogu, Ahula Raamatukogu, Ambla Raamatukogu, Anna Raamatukogu, Aravete Raamatukogu, Imavere Raamatukogu, Järva-Jaani Raamatukogu, Kareda Valla Raamatukogu, Karinu Raamatukogu, Koeru Raamatukogu, Koigi Raamatukogu, Käravete Raamatukogu, Käsukonna Raamatukogu, Päinurme Raamatukogu, Roosna-Alliku Vallaraamatukogu, Sargvere Raamatukogu, Tarbja Raamatukogu, Viisu Raamatukogu ja Väätsa Raamatukogu.

Need on munitsipaalraamatukogud, mille tegevuse eest vastutavad kohalikud omavalitsused, kes omakorda juhivad Rahvaraamatukogu seadusest. Vastavalt Rahvaraamatukogu seadusele on Järvamaa Keskraamatukogu nimetatud maakondlikuks keskraamatukoguks, kes korraldab oma maakonna raamatukogude sisulist tööd ja on maakondlikuks nõustamis- ja koolituskeskuseks. Kohalikud omavalitsused saavad riigieelarvest toetust teavikute ostmiseks. Kõigis Järvamaa KOVIDes, sõltuvalt territooriumi suurusest on kas üks või mitu raamatukogu. Kõik raamatukogud on üle läinud elektroonilisele laenutusele, kasutades raamatukoguprogrammi RIKS.

Kõikides raamatukogudes on tasuta teabe saamiseks lugejaarvutid, mis on ühtlasi varustatud ka ID-kaardi lugejatega. Lugejate koolitamine infootsingu eesmärgil on raamatukoguhoidja ülesanne. Raamatukoguhoidjad omavad eriharidust või on läbinud vastava kutsekoolituse. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata täiendkoolitustest osavõtmisele, kuid paljudel raamatukogudel puuduvad selleks vajalikud ressursid.

Raamatukoguhoidjate palgad ei ole konkurentsivõimelised ega vasta nende nõudmistele ja lisaülesannetele, mida esitatakse tänapäeva raamatukoguhoidjatele. Viimastel aastatel on kohalikud omavalitsused hakanud raamatukogudele rohkem tähelepanu pöörama, mistõttu raamatukogude ruumid vastavad enam-vähem vajadustele (välja arvatud mõned erandid), on varustatud spetsiaalse mööbliga ja tehniliste vahenditega (koopiamasinad, printerid, faksid). Vajaka jääb siiski turvanõuete täitmisest ja arvutite regulaarse hoolduse korraldamisest kohtadel.

Koos teiste kohalike asutustega korraldatakse mitmesuguseid üritusi, kuid see koostöö on kohati üsna erinev. Eriti hinnatud on nn. sariüritused ühe teema kohta. Maakonna elanikkond väheneb, sellega seoses ka lugejaskond. Muret teeb laste lugemuse langus. Raamatukogude omavaheline suhtlemine ja koostöö võiks olla tunduvalt aktiivsem.

Statistilised näitajad:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Raamatufond	519975	527488	525828	528777	536069	529732
Lugejad	12975	12676	12572	11952	11571	11308
Laenutused	352673	353173	348500	338590	322135	298795
Külastused	228333	223581	207885	199219	189218	171650
Raamatukoguhoidjad	61	60	53	51	50	47

SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Rahvaraamatukogu seaduse olemasolu • Olemasolev hästitoimiv raamatukogude võrgustik • Kutseoskustega ja laia silmaringiga raamatukoguhoidjad • Elektrooniline laenutus • Maakondlik raamatukoguhoidjate koolitus ja täienduskoolitus • Avaliku teabe kättesaamise võimalus • Mitmekülgset komplekteeritud raamatufond • Traditsioonilised raamatuüritused (raamatukogupäevad) • Hea koostöö omavalitsuste, teiste raamatukogude, kooli, rahvamaja jt kohalike asutustega • Raamatukogus pakutavad lisateenused (printimine, koopiate tegemine, CVde koostamine, fakside saatmine, skaneerimine jms) • Kvaliteetne lugejateenindus • Lugejasõbralik keskkond • Eriline tähelepanu on pööratud lastele (eelkooliealised raamatukogus, raamatukogutunnid õpilastele, üritused lastele jms) • Raamatukogudevaheline laenutus 	<ul style="list-style-type: none"> • Raamatukogu ruumid ei vasta mõnes kohas kaasaja nõuetele • Raamatukogu maine ja selle kujundamine • Koostöö ja infovahetus teiste raamatukogudega • Vähene projektide kirjutamine lisaraha saamiseks, sest esitatud projektide rohkuse tõttu on lisaraha saamise võimalus küllaltki väike • Töötajate väike motivatsioon, tunnustamise vähesus • Raamatusoetusrahade suhteline vähesus kallinevate hindade taustal • Raamatukoguhoidja vähesed ametioskused (suhtlemiskultuur, kirjanduse vähene tundmine, vähene arvutioskus jne) • Dokumendihaldus, asjaajamise puudulikkus, arhiivindus • Koduloolise materjali talletamine, raamatukogu kroonika koostamine jms • Elektrooniliste andmebaaside vähene kasutamisoskus • Audiovisuaalsete vahendite (muusika, eesti kultuuripärandisse kuuluvad filmid vms) vähesus või puudumine

Võimalused	Ohud
-------------------	-------------

<ul style="list-style-type: none"> • Koolitused (maakondlikud ja välised) nii lugejatele kui ka töötajatele • Lisafinantseerimine projektide kaudu • Koostöö (KOV-sisene ja väline) • Aktiivne osalemine KOVi arengukava koostamisel • Raamatukogutöötajate motiveerimine ja tunnustamine riiklikul ja kohalikul tasandil • Teavikute osturaha suurendamine (KOV-i ja riigipoolne) • Raamatukogu tegevuse tutvustamine kohalikus meedias • Lugejauuringud, tulemuste analüüs ja tagasiside • Uute andmebaaside lisandumine • Raamatukogu atraktiivsuse suurendamine • Raamatukogu muutumine vabaajakeskuseks 	<ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna (seetõttu ka lugejate) vähenemine • Kiire elutempo • Interneti pealetung • Väikeste raamatukogude sulgemine • KOVi finantsolukorra halvenemine, raamatukogu ei peeta prioriteediks • Raamatukogude muutmine nn vabaajakeskusteks, kus lugemine on suhteliselt vähetähtis • Finantsolukorra halvenemine riiklikul tasandil • Massimeedia pealetung • Professionaalse kaadri lahkumine • Töökoormuse kasv lisäülesannete näol (ei too kaasa palga kasvu)
---	---

Probleemid

Paljudel raamatukogudel puudub finantsiline võimekus investeerida ruumide renoveerimisse ja kaasaegsesse inventari. Märkimisväärne ressursipuudus takistab raamatukogudel täiendada oma fonde ja suurendada inimeste palgafonde.

Tänapäeva ühiskonnas on noorte ja laste lugemisharjumus tõsiseks probleemiks kogu ühiskonnas. Tavalistele raamatutele on jõuliselt kõrvale tulemas e-raamatud, mis lükkavad traditsioonilised paberraamatud kõrvale. E-raamatute tulemine on ehk võimaluseks, kuidas noori ja lapsi tuua raamatute ja lugemisharjumuse juurde.

Madalate palkade ja piiratud ressursside juures ei ole raamatukoguhoidjate töö populaarne ning nende koolitamisteks ja arenguks ei ole piisavalt vahendeid.

Vähene koostöö teiste kohapealsete asutustega ja kolleegidega teistest raamatukogudes.

Strateegiline eesmärk

Rahvaraamatukogude võrk on säilinud ning raamatukogud on remonditud, avarad ja valguserikkad kaasaegsed asutused, mis pakuvad kasutajale mitmekülgseid teenuseid.

Tegevused raamatukogude valdkonnas:

- Lastele erinevate raamatuürituste korraldamine selleks spetsiaalselt sisustatud muinasjututubades, lastenurkades, mis on varustatud raamatutega kõige väiksematele. (korraldada raamatulugemisi, etendusi, meisterdada lastega nukkusid jpm).

- Erinevate ettevõtmiste korraldamine koostöös kooliraamatukogudega.
- Raamatukogutöötajate töö väärtustamine ning kutse- ja täiendkoolituse võimaluste tagamine.
- Ruumide kaasajastamine, teavikutekogu mitmekesistamine, IT-pargi kaasajastamine, töötajatele konkurentsivõimelise palga maksmine.
- Veebilehekülgede loomine ja nende juurde pilkupüüdvate lastelehekülgede loomine.
- Raamatukogude toimimine kogukonnakeskustena, mis koostöös teiste asutustega loovad lisaväärtust kogu piirkonna kultuurielule.
- Koduloolise andmebaasi ja vastava teavikutekogu omamine.

Huvikoolid

Hetkeseis

Maakonnas tegutseb neli huvikooli, mis on munitsipaalhuvikoolid: Paide Muusikakool, Paide Huvikeskus, Türi Muusikakool ja Koeru Muusikakool.

Paide Muusikakool.

- Koolis õpib 130 õpilast – pilliõpetuses 126 ja pärimusmuusika õppes 4 õpilast.
- Õpetatakse klaverit, akordioni, flööti, klarnetit, altsarve, trombooni, metsasarve, saksofoni, löökpille, viiulit, tšellot, kitarri, löõtspilli. Kõige populaarsemad erialad on klaver, kitarr. Viimasel aastal on tugevalt arenenud löökpilliosakond.
- Koolis on 21 ametikohta: direktor 1,0; sekretär 1,0; õpetajaid 19
- Koolil on oma maja. 2008. aastal remonditi muusikakooli saal ja valgustus. 2012. aastal remonditi üks koridor ja 2013. aastal viis klassiruumi. Kooli pillipark sai tõhusat täiendust Tänu Arvo Pärdi 500 000 kroonisele annetusele. Pille on ostetud ja uuendatud ka tänu „Varaait“ projektidele. 2013. aastal eraldas Vabariigi Valitsus muusikainstrumentide ostmiseks 5 000 eurot.
- Koolis tegutsevad ansamblid ja sümfoniettorkester. Aastas antakse ca 20 avalikku kontserti
- Koolil on sõprusidemeid Fredensborgi muusikakooliga Taanist ja Åbo muusikakooliga Rootsist 2009
- Kooli finantseeritakse Paide linna eelarvest. Paide Muusikakooli õpilaskoha maksumus oli 2013. aastal 152 eurot kuus, millest lapsevanem tasub 19,17 eurot. Teiste omavalitsuste õpilaste lapsevanema osaluse suurus sõltub konkreetsetes omavalitsuses kehtivatest määrustest.

Türi Muusikakool

- Koolis õpib 158 õpilast – pilliõpetusosakonnas 86, üldosakonnas 11, vaba õppekavaga osakonnas 37, eelkoolis 24 õpilast.
- Õpetatakse klaverit, akordionit, flööti, plokkflööti, klarnetit, oboed, trompetit, metsasarve, saksofoni, löökpille, viiulit, tšellot ja kitarri. Kõige populaarsemad erialad on flööti ja kitarr. Koolis tegutsevad keelpilliorkester ja orkester MINI-SÜMF ning peale selle mitmed väiksemad ansamblikoosseisud (keelpillikvartett, tšellokvartett, flöödi, kitarri jm ansamblid). Koolis on võimalik õppida ka täiskasvanutel.
- Koolis on 18,6 ametikohta: direktor 1,0; õppealajuhataja 0,5; sekretär 0,5; administraator 1,0; majandusjuhataja 0,1; koristaja 1,5; õpetajakohti on 14,0. Kõrgharidusega õpetajaid on 10, lõpetamata kõrgharidusega 1, kesk-eriharidusega 5, lõpetamata kesk-eriharidusega 1 ja keskharidusega 1 õpetaja.
- Koolil on oma maja, mis vastab täielikult kaasaja nõuetele ja on Eestis hetkel ainulaadne. Uues majas alustati õppetööd 01.09.2008. a.
- Pillipark on heal tasemel, sest 120 tuhande eurose projektioe abil soetati olulisel hulgal uusi instrumente, millest 96 tuhat eurot saadi Hasartmängumaksu Nõukogult läbi EV Haridus- ja Teadusministeeriumi, ülejäänud vahendid eraldati koolile Türi Vallavalitsuse eelarvest.
- 2013/2014 õppeaastal on läbi projektide ja oma eelarve vahenditega soetatud uusi instrumente veelgi (akordion, klarnet, 3 flööti, 2 tšellot ja 2 viiulit). 2013. aasta lõpul soetati 2 uut arvutit ja 2014. aasta lõpul vahetati välja 15 arvutit.

- Traditsiooniline üritus on kevadkontsert ja igal veerandil korraldavad õpetajad oma lapsevanematele kontserdi. Alates 2010. aastast on Türi Muusikakool korraldanud kaks Eesti Noorte Tšellistide festivali. Kooli õppealajuhataja asutas 2009. a. lõpul Eesti Muusikaõpetajate Sümfooniaorkestri. Orkester peab oma koolituslaagreid Türil. 2014 augustis alustati C-Jam tšello suvekoolide korraldamisega, mis hakkavad toimuma igal aastal.
- Välissuhtlus on olnud aktiivne Norra Drøbaki linnaga. Neli korda üle aasta on toimunud puhkpilliprojekt, kus nii meie, kui ka mitmete teiste piirkondade orkestrid töötasid tunnustatud Norra dirigentide juhendamisel.
- Muusikakoolil on olnud kahe viimase aasta jooksul kaks suurt projekti – „4 pillikeelt“ („4 strings“), mille käigus õpetati tasuta viiuli-,
- tšello- ja kontrabassimängu ligi 40-le lapsele rühmatöö vormis ning soetati 12 000 euro eest 10 viiulit, 5 tšellot ja üks väike kontrabass.
- Projekti rahastati Leader meetmest PRIA kaudu. Teine projekt „Music For Everybody“ kestis kaks aastat ja see oli rahvusvaheline Comeniuse koolidevaheline koostööprojekt, milles osales kokku 6 kooli kolmest riigist (põhikool ja muusikakool Hollandist, Hispaaniast ja Eestist).
- Kooli finantseerib ca 90% ulatuses Türi vald, õppetasu moodustab ca 10 %. Õppetasu suurus on 17.30-21.10 eurot kuus sõltuvalt õppekavast.

Koeru Muusikakool

- Koolis õpib 51 õpilast – põhiõppes 42 ja huviõppes 9 õpilast.
- Koolis on võimalik õppida kümnel erialal: klaver, akordion, viiul, kitarr, flööt, klarnet, saksofon, trompet, löökpillid ja laul. Kõige populaarsem eriala on kitarr. Kasvanud on jõudsalt puhkpillimängijate hulk.
- Koolis on 10,5 ametikohta: direktor 1,0; õpetajad 9,5. Kõrgharidusega on 7 õpetajat, üks õpetaja omandab kõrgharidust ja kaks staažikat ja suurte kogemustega õpetajat on kesk-eriharidusega.
- Kool asub Aruküla mõisas I korrusel. Kontsertide läbiviimiseks kasutatakse mõnusat mõisa saali ja kultuurimaja ruume.
- Pillipargi seisukord on hea. Koolil on piisavas koguses keelpille ja puhkpille. Olemas on ka rahuldavas olukorras klahvpillid.
- Muusikakooli suuremad kontserdid on jõulukontsert, aastapäeva kontsert ja kevadkontsert.
- Suviti käivad palju õpilased laagrites. Aktiivsed osalejad on akordionistid ja puhkpillimängijad.
- Koeru muusikakool on Koeru valla hallatav asutus ja finantseeritakse täies mahus valla eelarvest.
- Koeru muusikakoolis käimine on tasuline. Koeru valla õpilastel on õppemaks 18 eurot kuus. Naabervaldade laste õppemaksu tasu suuruse otsustavad naabervallad ise.

Paide Huvikeskus

2012/2013 õppeaastal õppis koolis (seisuga 1.10.2012) 128 õpilast sh 30 kunstikooli last.

1. Huvikeskuses tegutsesid alljärgnevad ringid:
 - Kunstiring (1 x nädalas)
 - käsitöö 1.- 4. klass (1 x nädalas)
 - käsitöö 5.-9. klass (1 x nädalas)
 - käsitöö täiskasvanutele (1 x nädalas)

- fotograafia lastele (1 x nädalas),
 - fotograafia täiskasvanutele (1 x nädalas)
 - kunstistuudio (2 x nädalas)
 - keraamika (2 x nädalas)
 - kunstikooli ettevalmistus (3 x nädalas)
2. Jätkati kunsti süvendatud õpetamist PAIde ja Sookure Lasteaia viie- ja kuueaastaste rühmades, 5 tundi nädalas.
 3. Huvikeskuses töötas 7 inimest 5,35 ametikohal, neist juhataja kohustusi täitis lisatööna PTK direktor.
 4. Huvikeskus asub endises koolimajas Lai 33 hoone ruumides. Ruumid on remonditud, avarad. Korralik sisustus ja õppeinventar on olemas käsitööklassis ning arvutiklassis. Töötingimused vajavad parandamist nii joonistamise-, maali- kompositsiooni- kui ka vormiõpetuse klassis. Väljaarendamist vajaks poiste käsitööklass.
 5. Paide Huvikeskus on linna haldusesse kuuluv huvikool, mille põhiliseks eesmärgiks on Paide linna ja Järvamaa lastele süsteemse kunstiõppe võimaldamine. Mitmesuguste huviringide ja kunstistuudio tegevuse kaudu on kunstikool avatud erinevas vanuses kunstihuvilistele. Kooli finantseeritakse Paide linna eelarvest.
- Jätkati traditsiooniliste ürituste korraldamist õpilastele: huvikeskuse sünnipäev, „Lahtiste uste päevad“, avaaktus, kunstiööd, lõpupidu, ühislaager Salduse kunstikooliga jne.
 - Jätkati Paide linna suurüritustel ja koolides ning lasteaedades avatud töötubade korraldamist.
 - Jätkati kunsti süvendatud õpetamist PAIde ja Sookure Lasteaia 5- ja 6-aastastele lastele.
 - Arendati koostööd Paide Avatud Noortekeskuse, Rahvaulikooli, Paide Täiskasvanute Keskkooli, Eakate päevakeskuse ja Järvamaa Keskraamatukoguga.
 - Laiendati keraamika- ja rahvusliku käsitööringi tegevust.

SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Omavalitsused, kus huvikool on olemas, hindavad huvikoolide tegevust • Õpilaste aktiivne ja heal tasemel osavõtt üleriigilistest konkurssidest • Väljakujunenud ja tunnustust leidnud traditsioonilised üritused • Pühendunud õpetajate kaader • Õppimisest huvitatud õpilaste suur hulk • Head ja paranevad õppetähtsused • Õppevahendite jätkuv uuenedamine ja kaasajastamine (pillid, infotehnoloogia jms) • Huvikoolides püsiv õpetajate kaader • Paindlikud õppekavad • Andekate õpilaste premeerimine 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetajatele makstav palk ei motiveeri tööle, jääb alla üldhariduskooli õpetajatele • Kõik omavalitsused ei tähtsusta huvikooli olemasolu ja ei toeta piisavalt laste osalemist teiste omavalitsuste koolides • Huvikoolide omavaheline vähene koostöö (isegi samasisuliste koolide vahel) • Kõrged kohamaksud, teisest omavalitsusest käival õpilase vanemal tuleb maksta liiga suur summa • Riigipoolne huvi puudumine kohalike huvikoolide vastu • Huviharidus on kallid ning ei ole kõigile selle tõttu kättesaadav

<ul style="list-style-type: none"> Huvikoolidel on märkimisväärne koht kohalikul kultuurimaastikul 	
---	--

Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> Eriliigiliste huvikoolide õpilastele ja õpetajatele ühiste ürituste korraldamine (väljamõtlemine). Ühistegevus Toetuste saamine erinevate projektide kirjutamisest Haridusministeeriumi poolne ja ka Euroopa Liidu struktuurifondidest saadav huviharidusele suunatud rahastamise suurenemine Omavalitsuste poolse huviharidusele suunatud toetusüsteemi sihipärasemaks muutmise (õpilastele suunatud toetused, paljulapselised pered jne) Oma kooli mainekujundusele suurema tähelepanu pööramine JOLi pidev teavitamine meie tegevusest ja vajadustest; koostöö omavahel ja JOLiga Õpilaste ettevalmistamine sisseastumiseks kõrg- ja kutseõppesse lisaaastatel muusikakoolis ja kunstikoolis Maakonna huvikoolide omavaheline koostöö Puudub huvikoolide valdkonna kajastus ja toetus JOLi tegevuses 	<ul style="list-style-type: none"> Õpetajate lahkumine koolist väikese palga tõttu, konkurentsi tõttu Õpilaste lahkumine huvikoolist mittepaindliku õppekava tõttu Õpilaste kooli valik konkureeriva kooli kasuks parema maine ja paindlikuma õppekava tõttu Huvihariduse tegevuse sõltuvus valitsevast poliitilisest võimust. Teadmatus sellest, mis järgmise võimu ajal ees ootab. Kõrged kohamaksud, teisest omavalitsusest käival õpilase vanemal tuleb maksta liiga suur summa. Naaberomavalitsuste huvi puudumine huvihariduse toetamiseks.

Probleemid

Maakonnas on huviharidus kättesaadav, kuid kahjuks on see paljudele lapsevanematele kallis ja lastel ei ole huviharidust omandada võimalik. Huviharidust kättesaadavust takistab ka ühistranspordi võimaluste vähesus, et liikuda kodu ja huviringi toimumise koha vahel. Selle valdkonna pidev ja tõsine probleem on huvikooli õpetajatele makstava palga suurus, mis on väga madal.

Strateegiline eesmärk

Maakonna huvikoolid töötavad kaasaja vajadustele vastavates tingimustes. Soovijatel on võimalik oma huvialaga tegeleda kodukoha lähedal ja oma võimetele, soovidele ja võimalustele vastava õppekava alusel.

Tegevused huvikoolide valdkonnas:

- Huvikoolide töötingimuste kaasajastamine vastavalt vajadustele.
- Infotehnoloogia laiem kasutamine huvikoolides.
- Ühiste ettevõtmiste korraldamine ja koostöö tegemine.
- Oma tegevuste pidev kajastamine – mainekujundus meedia, avalike ürituste ja trükiste kaudu.
- Huvikoolide õpetajate motiveerimine ja tunnustamine.

Rahvakultuur ja pärandkultuuri hoidmine

Hetkeseis

Rahvakultuuri all mõistame pärimuskultuuri ja rahvuslikel traditsioonidel põhinevat harrastustegevust. Rahvakultuuris on oluline kultuuriprotsessis osalemine, kultuuriline kommunikatsioon, kultuuriline eneseteostus, üldise loovuse ja vaimse areng, traditsioonide hoidmine, ühistunde ja identiteedi kindlustamine. Maakonda hõlmavat kultuuripilti on seotud tervikuks ja kujundatud lähtudes paikkondade eripärast ja huvigruppide vajadusest. Rahvakultuuri sündmuste elluviimisse on kaasatud üldharidus- ja huvikoolid, omavalitsuste kultuuriasutused, kolmas sektor ja riiklikud institutsioonid.

Säilitatud ning uuendatud on maakondlik laulu- ja tantsupidude traditsioon. Toimuvad traditsioonilised rahvakultuurialased sündmused erinevates žanrites. Tihe seos on regionaalse kultuurikorralduse ja hariduskorralduse vahel. Noorte seas on tõusev huvi rahvakultuuri vastu. Täiskasvanute kollektiivide arv ning kollektiivide liikmete arv järjest väheneb ja koolinoorte oma kasvab.

Järvamaa rahvakultuuri tugevuseks on omanäolised piirkondlikud eripärad, identiteetid ja inimesed, kes kannavad edasi paikkondlikke kombeid, traditsioone ja elulaadi.

Vaimset kultuuripärandit väärtustatakse ja toetatakse, pärandikandjad ja kogukonnad on tunnustatud, pärand on kättesaadav ja kasutatav. Riik toetab süsteemselt vaimse kultuuripärandi kogumist, uurimist ja säilitamist.

Pärandkultuuri all mõistetakse objekte, nähtusi ja kultuuriruumi, mida hinnatakse neile omistatud ajaloolise, teadusliku, kunstilise, sotsiaalse, tehnoloogilise, usundilise ja muude väärtuste tõttu. See mõiste hõlmab endas nii materiaalsel (käega katsutavat) kui ka vaimset pärandit. Pärandit tajutakse paikkondliku, etnilise, religioosse või muu identiteedi osana ning soovatakse seetõttu järgnevatel põlvkondadele edasi anda ehk pärandada.

Muinsuskaitset ehk kultuurimälestiste riiklikku kaitset korraldab Eesti Vabariigis Kultuuriministeeriumi haldusalas olev Muinsuskaitseamet. Riikliku järelevalve teostamine mälestiste ja muinsuskaitsealade üle Järva maakonnas on Muinsuskaitseameti Põhja-Eesti Järelevalveosakonna Järvamaa vaneminspektori pädevuses. Riiklikus kultuurimälestiste kaitse registris on Järvamaalt 56 ajaloo-, 238 arheoloogia-, 213 arhitektuuri-, 371 kunstimälestist ja üks tehnika mälestis ning üks muinsuskaitse ala (Paide vanalinna muinsuskaitseala).

Vabatahtlikku muinsuskaitsealast tööd (kultuuripärandi hoidmine ning rahva ajaloomälu säilimine) korraldab riigis 12. detsembril 1987. a. üldrahvaliku ja erakonnavälise mittetulundusühinguna asutatud Eesti Muinsuskaitse Selts. Seltsil ühendab rohkem kui 50 ajaloo- ja kultuuripärandi vabatahtliku uurimise ning kaitsmisega tegelevat seltsi, klubi või ühendust 12 maakonnas. Järvamaal allüksus puudub.

Üldiselt võib väita, et muinsuskaitseobjektid on ühtlasi pärandkultuuri objektid (lähtudes pärandkultuuri avaraimast definitsioonist), samas enamus pärandkultuuri objektidest ei kuulu ega

hakka ka tulevikus muinsuskaitse alla kuuluma. Muinsuskaitse alla kuulub väärtuslikum osa pärandkultuurist.

Riikliku kaitse ehk muinsuskaitse kõrval tuleb pärandkultuuri mälestiste puhul kindlasti kõne alla ka omanikukaitse, õigemini selle olemasolu. On pärandkultuurse väärtusega objekte, mis on kas omaniku või kogukonna poolt aktiivselt kasutatavad. Selliseid objekte, millel on tänapäevalgi funktsioon, võib üldjuhul lugeda suhteliselt hästi kaitstuks. Kuivõrd taolisi funktsioneerivaid objekte inventeerida, oleneb juba muudest asjaoludest, näiteks asja ajaloolisest, arhitektuursest vms. väärtuslikkusest. Kindlasti tuleb aga kaardistada mälestised, millel on nõrk omanikukaitse või puudub see hoopis, näiteks asub objekt n.-ö. peremehetul maal.

SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Iga-aastased Järvamaa laulu- ja tantsupeod • Erinevate žanripäevade traditsiooni jätkumine • Riigipoolne toetus kollektiividele ja juhendajatele • Kohalike rahvamajade, kultuurimajade, seltsimajade jms olemasolu • Laialdane omaalgatuslik ühistegevus • Maakondlike kultuuripreemiade jagamise traditsioon • Eripäraste nimiürituste olemasolu • Ajaloolis- kultuuriloolise taustaga kohtade (Vargamäe) olemasolu • Omapärane paikkondlik kultuur on kaitstud • Legendide kogumine on hoogustunud • Mõisakoolide aktiivne liikumine • Elujõulised seltsid ja seltsingud • Säilitatud rahvarõiva traditsioon • Aktiivne külaliikumine • Kultuuriturismi arenemine • Tegutseb Säätva Renoveerimise Infokeskus • “Järvamaa koguteose” ilmumine 	<ul style="list-style-type: none"> • Materiaalse- ja inimressursi vähesus • Kultuurivaldkonna spetsialistide madal palgatase • Õpetajate ja ringijuhtide vähesus • Liigne projektipõhine rahastamine- puudub stabiilsus • Kultuuris osalemine asendub kultuuri tarbimisega • Puuduvad materiaalsed ressursid kultuurispetsialistide täiendõppeks • Ringides osalejad töötavad väljaspool kodukohta • Vähene osakaal folklooriga tegelevaid kollektiive • Infopuudus, puuduvad andmebaasid, -kogud • Kajastajate (sh ajakirjandus) vähene huvi • Tänapäevase ja lähiajaloo süsteemne säilitamine selle kättesaadavus • Pärandkultuuri objektid on kaardistamata ja tähistamata

Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Koostöö teiste valdkondadega (hariduse, keskkonna, noorsoo, spordi jne), naabermaakondade ja valdadega • Materiaalsete tingimuste loomine ja parandamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultuuri globaliseerumine • Rahvakultuuri tulevik sõltub regionaalarengust • Rahastus sõltub päevapoliitilistest otsustest • Juhendajad ja organisaatorid siirduvad

<ul style="list-style-type: none"> • Kultuurispetsialistide koolitamine • Tegijate väärtustamine ja tunnustamine • Kultuurisündmuste info on kogutud ja kättesaadav • Traditsioonide hoidmine, uuendamine, loomine • Välissuhete loomine, kogemuste vahetamine (sõpruskollektiivid) • Valdkonna populariseerimine arvamusiidrite kaasabil • Eripäraste sündmuste korraldamine • Erinevaid põlvkondi ühendavad ettevõtmised • Vaimse kultuuripärandi uurimused • UNESCO vaimse kultuuripärandi nimistu • Erasektori partnerite kaasamine • Erinevate rahastusallikate olemasolu • Kollektiivide turundamise võimalus • Kesk-Eesti kultuuriprogrammi välja töötamine • Säilitatud vaimse pärandi avaldamine (trükised) • Rahvarõivaste teadlik ja eesmärgistatud populariseerimine (noorte moeetendused, iseõmblemiskonkursid jne.) 	<p>tasuvamale tööle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liigne kvantiteedile suunatus, kvaliteet ei ole tagatud • Pole tagatud elanikele võrdne juurdepääs kultuurile • Ei hinnata protsessi (peamiseks mõõdikuks materiaalne tasuvus ja tulemus) • Turumajandusega kaasnevad ohud, raha saamiseks korraldatakse eelkõige kommertsüritusi. • Transpordi pidev kallinemine • Alternatiivsete võimaluste paljusus • Elanikkonna vähenemine maakonnas • Linnastumine • Objektid lagunevad ja kaovad • Väärtushinnangute muutumine (kultuurist kaugenemine) • Seadused ei soodusta säilitamist • Kultuurikandjad kaovad
---	--

Strateegiline eesmärk

Kaasaja vajadustele vastavad kultuuri harrastamise võimalused rahvamajades, kus **on säilinud** tingimused ja ligipääs. **Arenenud on professionaalse kultuuri tarbimise ja vahendamise võimalused.**

Säilinud on laulu- ja tantsupidude traditsioon ning **maakondlikud žanripäevad** (kooride, rahvatantsu, näitemängu, rahvapilli, puhkpilli, käsitöö, muuseumide ning raamatukogude päevad).

Tegevused rahva- ja pärandkultuuri valdkonnas:

- Piirkonna ajaloo ja traditsioonide kasutamine erinevates omakultuuri vormides Kesk-Eesti kultuuriprogrammi toel.
- Ringijuhendajatele (s.h. rahvatantsurühmade juhendajad) mentorprogrammi rakendamine.
- Koolituste, ühisürituste ja seminaride korraldamine.
- Ringide ja ringijuhtide omavahelise koostöö edendamine.
- Traditsiooniliste rahvakultuuri sündmuste korraldamine.
- Järvamaa tütarlastekoori ja poistekoori tegevuse toetamine.
- Muuseumide toetamine rahvakultuuri pärandi arhiveerimisel ja säilitamisel.
- Rahvamajade pidev kaasajastamine.

Arengukava elluviimine ja uuendamine

Arengukava elluviimist korraldab Järvamaa Omavalitsuste Liit koostöös partnerite, kultuuriasutuste, -organisatsioonide ja -kollektiividega.

Arengukava ülevaatamine toimub iga-aastaselt esimeses kvartalis kaasates asjaomased huvitatud osapooled.

Lisa 1 Mõisted

Andmebaas- võtmete järgi otsingut võimaldav loogiliselt seotud andmete kogum, mis toetab mingit rakendusvaldkonda.

Huvialaharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide kogum, mis lisaks üld- ja kutseharidusele loob täiendavaid eeldusi isiksuse arenguks, samuti aitab inimesel elu ja tööga toime tulla. (Eesti Vabariigi Haridusseadus §13)

Huvikool on haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealhulgas oma keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse erinevates valdkondades (Huvikooli seadus §3)

Kultuur - kaunid kunstid (teater, muusika, kunst, kirjandus, tants, film) ja nende interdistsiplinaarsed edasiarendused, tarbekunst ja käsitöö, peamised kultuuriteenused (raamatukogud, kultuuri-valdkonna huviharidus) ja kultuuritraditsioonid ning -pärand (sh rahvakultuur, muuseumid). Mõistet kasutatakse nii institutsionaalse kui mitteinstitutsionaalse, professionaalse ja harrastuskultuuri valdkondade tähistamiseks.

Kultuurikeskus – kultuuriasutus, mis täidab rahvamaja funktsiooni, omab tehnilist baasi ja inimressurssi piirkonna suursündmuste korraldamiseks ning kutselise kultuuri vahendamiseks.

Kultuurikorraldus - protsessid kultuuri arengu ümber: rahastamine, organiseerimine, juriidiline külg, kultuuripoliitika, jms.

Kultuuripärandi all mõistetakse objekte, nähtusi ja kultuuriruume (nt miljööväärtuslikud maastikud), mida hinnatakse neile omistatud ajaloolise, teadusliku, kunstilise, sotsiaalse, tehnoloogilise, usundilise jm väärtuse tõttu. See mõiste hõlmab nii materiaalsest (nt ehitised, paikkonnad, raamatud, fotod, videod, arhivaalid) kui ka vaimsest (nt uskumused, tavad, käsitööoskused, tehnoloogiad, muusika) pärandit, mida tajutakse paikkondliku, etnilise, religioosse vms identiteedi osana ja soovitakse seetõttu järgnevatele põlvkondadele edasi anda, so pärandada.

Kultuuripärandi hoidmise all peetakse silmas kõiki tegevusi, mis aitavad kaasa kultuuripärandi elujõulisuse säilimisele: uurimine, inventeerimine, dokumenteerimine, kogumine, säilitamine, konserveerimine, restaureerimine, hooldamine, kaitse, järelevalve jmt.

Mälestis - riigi kaitse all olev kinnis- või vallasasi või selle osa või asjade kogum või terviklik ehitiste rühm, millel on ajalooline, arheoloogiline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline, kunstiline, teaduslik, usundilooline või muu kultuuriväärtus.

Museaal - muuseumis arvele võetud kultuuriväärtusega asi.

Muuseum - ühiskonna ja selle arengu teenistuses olev ning üldsusele avatud mittetulunduslik püsiinstitutsioon, mis teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel omandab, säilitab, uurib, vahendab ning eksponeerib inimeste ja inimkeskkonnaga seotud materiaalseid mälestisi.

Rahvakultuur - laiade ühiskonnakihtide osalemine kunstiloomingus meelelahutuse ja/või eneseteostuse eesmärgil ilma, et taotletaks majanduslikku kasu, tehnilist täiuslikkust või sügavat kunstilist efekti. Tihti ammutab rahvakultuur ainekku pärimuskultuurist.

Rahvamaja – kultuuriasutus, mille ülesandeks on rahvakultuuri säilitamine ja arendamine; kohaliku elanikkonna kultuuri-, huvitegevus-, enesetäiendus-, teabe- ja meelelahutusvajaduste rahuldamine; kontsertide, etenduste, näituste ja muude kultuurisündmuste korraldamine; tingimuste loomine harrastuskollektiivide, huviringide, kultuuriseltside ja -seltsingute tegevuseks.

Seire – pidev ja/või regulaarne ühesuguse meetodika alusel andmete kogumine ja analüüs.

Seltsimaja – ehk kogukonnakeskus on eraõigusliku juriidilise isiku poolt asutatud või hallatav kultuuriasutus, mis toimib kogukonna omaalgatuse põhimõttel ning mille eesmärgiks on seltsielu korraldamine ja kohaliku elu arendamine.

Strateegia - Kaugema eesmärgi saavutamiseks koostatud tegevuskava. Valitakse taktikaliselt vastavalt tõenduspõhisusele, teooriale või kogemusele. Mõistet võib kasutada erinevatel tasanditel (nt „üldine strateegia“ või „elluviimise strateegia“).

Süsteem - Suhteliselt piiritletud struktuur, mis koosneb tervikut moodustavatest vastastikku sõltuvatest, tihedalt seotud või koostoimivatest elementidest, mida saab kirjeldada ühtse struktuuri või funktsioonina, näiteks tervisesüsteemid, haridussüsteemid jne.

Teavik - ükskõik millisel kujul jäädvustatud infokandja, mida vormile ja tunnustele vaatamata võib käsitada iseseisva füüsilise üksusena (raamat, käsikiri, foto, heliplaat, trükis vm).

Teenus - tegevus või tegevuste seeria, mis on suuremal või vähemal määral ainetu ja mis realiseerub teenindaja ja tarbija vahelises otseses või kaudses vastasmõju protsessis eesmärgiga lahendada tarbija probleem.

Traditsiooni võib mõista mitte ainult kui mineviku pärandit tänapäevale, vaid ka kui tänapäeval loodud järjepidevust, milles toetutakse minevikule. Traditsioonilisuse all ei tule mõista mitte niivõrd nähtuse muutumatust, kuivõrd nähtuse püsimist. Ent püsida saab ainult see, mis paindlikult muutub. Elu muutub kõigis oma avaldusvormides ja seda pidevalt. Ja kui muutub elu, peab muutuma ka rahvaluule või — rahvaluule kaotab oma otstarbe ja kaob. Seega, traditsioon on protsess, mis tasakaalustab muutusi. Traditsioon hoiab alal püsivaid mõtlemis-, väljendus- ja toimimisviise.

Väärtused - Filosoofilised põhimõtted, tõekspidamised või väited, mis juhivad käitumist ja mis võivad olla seotud sotsiaalsete või eetiliste küsimustega.

Võrgustik - Üksikisikute, organisatsioonide ja asutuste pühendumisel ning usaldusel põhinev koostöögrupp, mis on organiseerunud mittehierarhilisel alusel, tegelemaks tekkinud probleemidega.